

TIASSAD

Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of Turk & Islam World Social Studies

Yıl: 4, Sayı: 13, Eylül 2017, s. 699 - 701

Gülsüm TURHAN¹

699

¹ Arş.Gör., Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri.,
gulsumturhan15@gmail.com

BÜTÜNCÜL VE ELEŞTİREL DİN FELSEFESİ OKUMALARI II -TANRI VE FELSEFE-, METİN YASA, ELİS YAYINLARI, ANKARA, 2014, S.143.

Arş.Gör, Gülsüm TURHAN

Eser; Önsöz, Giriş, Din ve Sevgi, Din ve Bilgi, Din ve Çevre, Din ve İnsan, Din ve Ölümsüzlük olmak üzere beş bölümden oluşmaktadır. Yazar, oluşturmaya çalıştığı bütüncül ve eleştirel din felsefesi modeli ile ilgili olarak, *Bütüncül ve Eleştirel Din Felsefesi Okumaları I-Tanrı ve Felsefe-* adlı eserlerinde de bilgi vermiştir. Doğrusu, yazar anılan din felsefesi modeline bu eserde de kısaca temas etmiştir. Bu model ile geleneksel ve çağdaş kültürümüzün felsefi ve teolojik yönü ile küresel değer ve tartışmalar arasında köprü kurma planlanmıştır. Yazarın bahsi geçen iki eserinde de temel amacı geleneksel ve çağdaş kültürün tek başına ele alınmaması gerektiği, daha çok kendimize özgü kendi kültürel değerlerimizden beslenen çağdaş kaynaklarca da desteklenen bir din felsefesi metodu oluşturmaktır. Yazar bu eserinde de bütüncül ve eleştirel din felsefesi modeline yönelmiş ve yeni konuları bu metot ışığında ele almıştır.

Eserin önsözünde İslam düşünürlerinin din ve sevgi, din ve bilgi, din ve çevre, din ve insan, din ve ölümsüzlük gibi konularda dile getirdikleri düşüncelerin, din üzerine felsefe yapan kişilerin zihinlerini geliştirmeye, şekillendirmeye ve etkin hale getirmeye neden olmada üstün bir rol oynadığını belirtilmektedir. Bu düşüncelerin hem kendi dönemlerine hem de günümüze de ışık tutması nedeniyle özü bütüncül olan bir diğer yolun doğmasına neden olabileceği dikkate alınmak durumundadır. Yazara göre bu yol din felsefesi yapan birini ne yalnızca batı felsefesine ne de yalnızca doğu felsefesine atıf yapmak zorunda bırakır. Bu noktada yazar, geliştirmeye çalıştığı, bütüncül ve eleştirel din felsefesi modelini örnek verir. Eserde bütüncül ve eleştirel din felsefesi modeliyle tek kaynaktan beslenme yerine hem doğu felsefesini hem de batı felsefesini bir bütün halinde ele almanın din felsefesi yapmada daha verimli olacağına inanılmaktadır.

Eserde beş ayrı konu olduğu için beş temel tez vardır. Bu beş konunun ortak noktası, din ile aralarındaki ilişkinin incelenmesi, bütüncül ve eleştirel bir bakış açısıyla ele alınmasıdır. Tanıtmaya çalıştığımız *Bütüncül Ve Eleştirel Din Felsefesi Okumaları II –Tanrı ve Felsefe-*, adlı kitabın birinci bölümünde “Din ve Sevgi” başlığı altında aşk dini, bilgi dini, dinde aşk, aşkta din, aşkta paradoksalılık gibi temel anlatımlara ışık tutacak verilerin geleneksel İslam düşüncesi içinde tartışmanın önemine değinilmiştir. İkinci bölümde “Din ve Bilgi” başlığı altında din-bilgi ilişkisi içinde dinsel epistemolojiyi ele alınmıştır. Dinsel epistemoloji sorununa *Eflatuncu Mağara Alegorisini Yeniden Yorumlama Gereksinimi: Dinsel Bilgiyi Anlama ve Geliştirmeye Yönelik Felsefi Bir Karşılaştırma* adlı makale ve *Yunus Emre’de Dinsel Epistemolojinin İçsel Bir Yönü: İnsanın Kendini Bilme Çabası* adlı yazısı alt başlıklar altında okuyucuya sunmuştur. Buradaki amaç, dinsel epistemoloji ile bağlantılı iç ve dış verileri, bütüncül ve eleştirel din felsefesinin bir yandan bütünselliği, diğer yanda ise eleştirelliği bağlamında buluşturmadır. (s. 64) Eserde, Yunus Emre’nin görüşleri ışığında dile getirilen düşüncelerle, dinsel epistemolojinin, insanın kendini bilme çabası gibi birtakım girdi ve isteklerle bir yandan çehresinin değiştiğini, öte yandan anlaşılır kimi kazanımlar elde ettiği görülür. Bu değişim ve kazanımları iki noktada toplanmıştır: Dinsel epistemolojinin alanının daha geniş hale gelmesine katkı sağlamak ve dinsel epistemolojinin anlam dünyasının giderek zenginleşmesine yardımcı olmak. Eserin üçüncü bölümünde “Din ve Çevre” konusu ele alınmıştır. Buradaki temel eleştiri çevre konusunda şimdiye kadar yazılmış olan şeylerin büyük bir bölümünde aynı şeylere temas edildiğini, din ve çevre konusunda yeni ve yenilikçi olan hususlara işaret edilmesi gerektiğidir.

Böyle bir yaklaşım ile din ve çevre konusunda tekrara düşmeye de güçlü bir engel oluşturacağı düşünülmektedir. “Din ve İnsan” başlıklı dördüncü bölümde *Bir Üst-Amacın Oluşumunda Evrensel Bir Senteze Doğru-Bilinçli Suje Olarak İnsanın Kendi Olma Arzusu*, öte yandan sürdürülebilir evlilik konusu üzerinde odaklanan *Kadın ve Doğası Üzerine İnsanca Bir Çözümleme* adlarında iki ayrı yazı bulunmaktadır. Burada daha önce din felsefesi konuları içinde ele alınmamış güncel konuları felsefeye kazandırma ve felsefi çözüm yolları üretme çabası görmekteyiz. Beşinci bölümde “Din Ve Ölümsüzlük” konusu ele alınmıştır. Bu bölümde *Eshab-ı Kehf Kıssası ve Benzerleri Işığında Ölüm-Diriliş İlişkisi Üzerine Teolojik ve Varoluşsal Bir Değerlendirme* isimli ve *Kendi Olma'nın Olabilirliğine Ölümünden Sonra Hayatın Somut Katkısı* adını taşıyan iki önemli yazı vardır. Bu bölümdeki amaç insanın kendi olma duygusu ile hareket etmesinde, ölümden sonra hayatın önemli bir rolünün olduğunu, karşılaştırmalı olarak, vurgulamaktır. Yazar kendi olmanın bilincine varmanın, bu bilinci gereği gibi işletmenin ve ölüm ötesi hayattan birtakım beklentiler içinde bulunmanın, yapılan bu açıklamalar doğrultusunda, haklı gerekçelerinin var olduğunu düşünmektedir. (s. 137)

Eser, bütüncül ve eleştirel din felsefesi modeli ışığında ele aldığı din ve bilgi, din ve sevgi, din ve çevre, din ve insan, din ve ölümsüzlük gibi konulara yönelik teolojik ve felsefi düşünceleri ele almaktadır. Okur bu sayede, anılan konularda daha fazla çözümleme yapabilme olanağını elde etmiştir. Okuyucu anılan konularla ilgili tekrara düşme yanlışıdan kurtulmaktadır ve yeni çözüm önerileri elde etmektedir. Eser okura bütüncül ve eleştirel bakış açısıyla farklı bakış açıları sunmaktadır.

Sonuç olarak üzerinde düşünülen ve felsefe yapmaya değer bir din varsa, bir yandan bu dinin anlaşılması isteği, öte yandan, anılan din bağlamında din felsefesi yapma özümsemek durumunda olduğu kimi inanç ilkeleri öne çıkmaktadır. Bu durumda, din üzerine felsefe yapmanın işi, sanıldığı kadar kolay değildir. Din felsefesi yaparken doğru bir yol izlenildiğinden emin olunmalıdır. Bu şekilde yalnızca doğru bir din felsefesi yapma değil, aynı zamanda yapılan din felsefesinin geleneksel İslam düşüncesine katkı sağlama beklentisi de öne çıkmaktadır. Din felsefesi yaparken din felsefesi sorunlarının özüne inmeden, anılan konulara Batı’da ortaya çıkmış din felsefesi modellerinde değinildiği gibi değinmek bizim için yeterli değildir. Çünkü temel bir din felsefesi sorunu, dışından değil, özünden yakalanırsa bir anlam ifade eder. Bu çıkarım, din felsefesinde yeni bir evreye girişin ve daha gerçekçi bir yapılanmanın temel işaretleri olarak görülebilir. Bir yandan günümüz koşulları içinde din felsefesi yaparken, diğer yandan da kendi geleneksel kültürümüz içinden günümüze uzanan düşünceleri yeniden keşfetmenin zevkine varmalıyız. Din felsefesi sınırları içinde yalnızca yenilikleri izlemekle yetinmeyip, aynı zamanda özgün düşünce ve tartışma konuları üretmek gerekmektedir.